

Autismi kaasaegne käsitus ning diagnostika

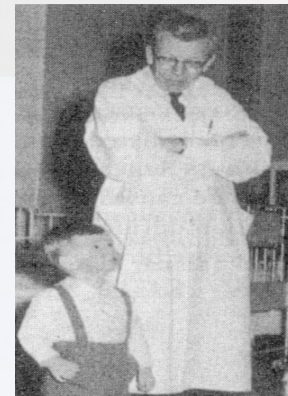

Kerstin Kõiva
Lastepsühhaater
SA Tallinna Lastehaigla
10. aprill 2015.a.

Taustast

XX sajandi esimesel poolel peeti autismi emotsioonihäireks, mis on tekkinud vanemate ebaõigest suhtumisest oma lapsesse (“külmikema”).

Pervasiivsest arenguhäirest hakati esmakordselt uurima 1940-ndatel (Hans Asperger, Leo Kanner).

RHK- 8 (1967. a.) käsitles „lapseea autismi” kui „lapseea skisofreeniat”.

RHK- 9 (1977.a.) tõi „lapseea autismi” välja rubriigis „lapseea psühhoosid”.

Taustast

RHK-10 (1994), DSM-III (1980); DSM-IV(1994) järgi on autismispektri häirete korral tegemist mitte psühhoosi vaid psüühilise arenguhäire, pervasiivse arenguhäirega.

DSM -V (avaldati mais 2013)

RHK-11 (pidi avaldatama 2012, 1215; kas 2017?)

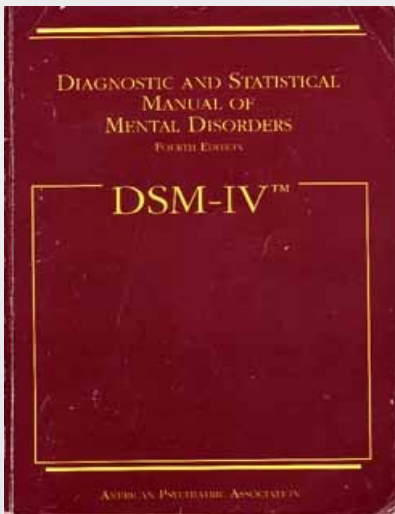
DSM IV => DSM V

Autismispektrihäire:

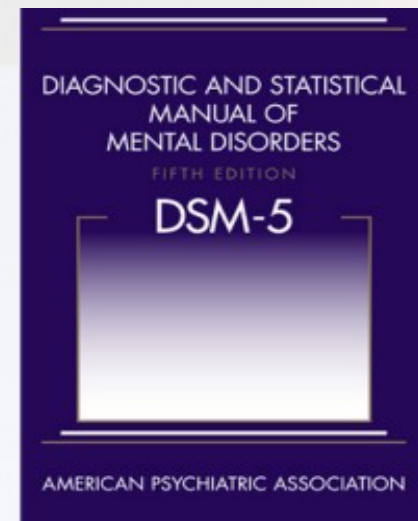
1. Sotsiaalne defitsiit
2. Kommunikatsiooni defitsiit
3. Piiratud/ korduvad huvid ja käitumine

Autismispektrihäire:

1. Sotsiaalne defitsiit + kommunikatsiooni defitsiit
2. Piiratud/ korduvad huvid ja käitumine

Diagnooside erinevus **DSM IV => DSM V**

Lapse autism

Aspergeri sündroom

Muu täpsustatud
pervasiivne
arenguhäire

Autismispektri häire

Sotsiaalse
kommunikatsiooni
häire

Autismispektri häire

Kirjeldada:

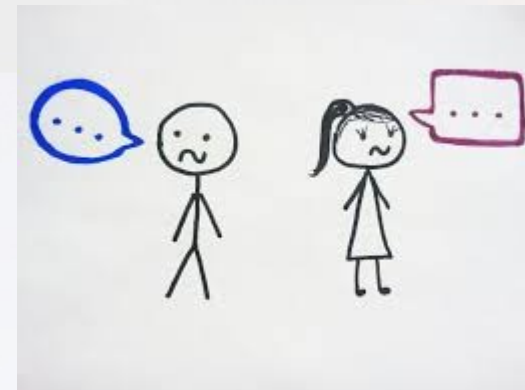
- raskust: vajab väga märkmisväärset, märkimisväärset või vähest tuge seoses sotsiaalse kommunikatsiooni defitsiidiga ja märkmisväärset tuge seoses piiratud korduvate tegevustega;
- kaasuvalt vaimset võimekust. Mida paremad on vaimsed võimed ja kõne 5. a vanuselt, seda parem on prognoos.

Põhisümptomid:

1. Häirunud sotsiaalne interaktsioon ja kommunikatsioon;
2. Strereotüüpne käitumine ja huvid.

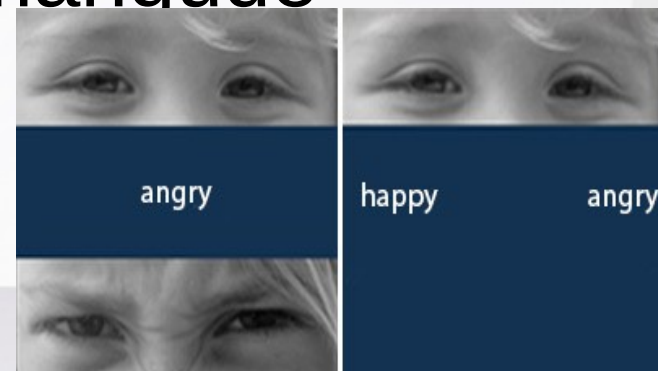

Sotsiaalne interaktsioon

Autismi korral:

- vähene huvi teiste laste ja inimeste vastu;
- raskused sõprussuhete loomisel ja suhtlemisel;
- raskused pilkkontakti loomisel ja hoidmisel, näoilmete tõlgendamisel („*The Reading the Mind in the Eyes*“ test S. B. Cohen);
- kujutlusmängude ja sotsiaalsete mängude vähesus („kuku“ jne).

Sotsiaalne interaktsioon

- imiteerimine → peegelneuronid

Rizzolatti 2009, Gallese 2004;

- sotsiaalne intuiitivne tajumine

(pilkkontakt, jagatud tähelepanu, *rõõm*;

mängu olulisus J. Panksepp); **VIDEO 1**

- teise inimese emotsioonide tajuga ja

mõtestamine (Theory of Mind S. Baron Cohen,

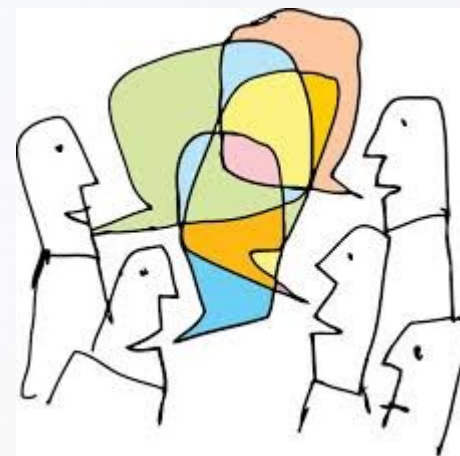
mentaliseerimisvõime P. Fonagy).

Kommunikatsioon

Autismi korral:

- kõne puudub või on hilinenud;
- raskused kõne kasutusel ja mõistmisel;
- omapärane kõne, kõnes kordused või teemakordused.

Käitumine ja huvid autismi korral:

- käitumise, huvide ja tegevuste stereotüüpsus sh korduvad liigutused (käte lehvitamine, enda kiigutamine, häälotsuste tegemine), hõivatus esemest.
- Sensoorne tundlikkus (valgusele, helile, lõhnale, maitsele).

CHAT - Checklist for Autism in Toddlers

http://www.autismresearchcentre.com/arc_tests

SEKTSIOON A: KÜSI LAPSE VANEMALT

1. Kas teie lapsele meeldib kiigutamine, põlvedel hüpitamine?	JAH	EI
2. Kas teie laps huvitub teistest lastest?	JAH	EI
3. Kas teie lapsele meeldib ronimine, nt treppidest üles?	JAH	EI
Sobita tabeli rida 4. Kas teie laps meeldib „kuku“/peituse mängu?	JAH	EI
5. Kas teie laps mängib kujutlusmängu, näiteks valmistab teed, kasutades mängutassi ja -teekannu, või kujutleb teisi asju?	JAH	EI
6. Kas teie laps kasutab oma nimetissõrme osutamiseks?	JAH	EI
7. Kas teie laps kasutab nimetissõrmega osutamist oma soovide väljendamiseks?	JAH	EI
8. Kas teie laps oskab tavapäraselt väikeste mänguasjadega mängida (nt autode või klotsidega), ilma et paneks neid suhu, sahkerdaks või kukutaks maha?	JAH	EI
9. Kas teie laps toob teile näitamiseks erinevaid esemeid?	JAH	EI

SEKTSIOON B: VAATLUS

I Kas vastuvõtu jooksul lõi laps sinuga silmsidet?	JAH	EI
II Võida lapse tähelepanu, siis osuta ruumis mingile huvitavale esemele ja ütle: „Oh, vaata! Seal on (mänguasja nimi)!“ Vaata lapse nägu. Kas laps vaatab sinu ostutatud asja poole?	JAH	EI*
III Võida lapse tähelepanu, siis anna lapsele miniatuurne mängutass ja teekann ning ütle: „Kas sa saaksid teha tassi teed?“ Kas laps teeskleb, et valab teed, joob seda, jne?	JAH	EI**
IV Ütle lapsele: „Kus on lamp?“, või „Näita mulle lampi.“ Kas laps osutab oma nimetissõrmega lambi poole?	JAH	EI***
Kas laps saab hakkama klotsidest torni ehitamisega? (Kui nii, siis mitme klotsiga?) Klotside arv:	JAH	EI

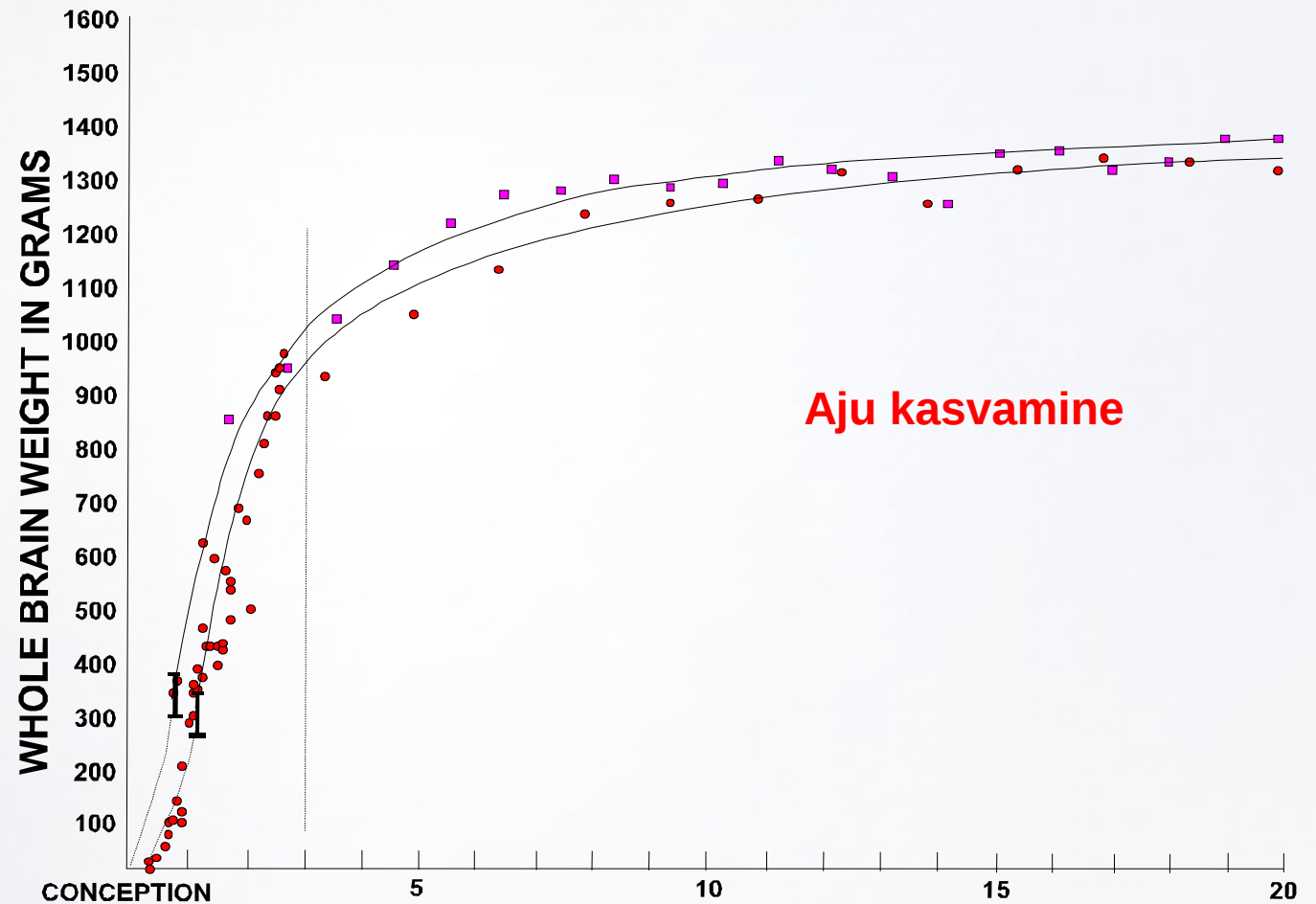

VIDEO 2, 3

Miks sekkuda vara ja kui vara?

2/3 aju arengust leiab aset esimesel kahel eluaastal.

„Use it or lose it“

Affect Regulation and the Origin of the Self

© 1994 Allan N. Schore

Aitäh!

Põnevaid kohtumisi väikeste
inimestega!

Pervasiivsed arenguhäired RHK-10

- Lapse autism
- Atüüpiline autism
- Aspergeri sündroom
- Retti sündroom
- Lapse muu desintegratiivne häire
- Hüperaktiivsus motoorsete stereotüüpiate ja vaimse alaarenguga
- Muud täpsustatud pervasiivsed arenguhäired
- Täpsustamata pervasiivne arenguhäire

